

پاسخ تشریحی سؤالات ادبیات کنکور ریاضی ۱۴۰۰

- ۱- گزینه «۲» ابتدا واژه‌ها را معنی می‌کنیم و بعد به دنبال بیتی می‌گردیم که آن معنی را داشته باشد:
مفتاح: کلید بیت (ب)
نمط: روش، نوع بیت (د) در بیت (ب) هم آمده که کلید را در آن انتخاب کردیم.
اوان: هنگام، وقت بیت (ج)
برزن: کوی بیت (الف)

- ۲- گزینه «۴» واژگان نادرست و معنی درست هر یک:
عصیان: نافرمانی، گناه و معصیت
یغور: درشت و بدقواره
خدو: آب دهان، بزاق
سو: دید، توان بینایی

- ۳- گزینه «۴» صورت سوال از ما خواسته‌است معنی واژگان «فرد» را بررسی کنیم!! (یعنی واژه‌های زوج را آورده‌است تا ببیند شما زوج و فرد را می‌شناسید یا خیر!) پس معنی واژه‌های زیر را می‌خواهد:
صواب: درست، پسندیده، مصلحت
سریر: تخت پادشاهی، اورنگ
شرزه: خشمگین، غضبناک
معجز: سرپوش، روسری
با توجه به معنی‌ها تنها گزینه (۱) است که همگی واژگان در آن به درستی معنی شده‌اند.

- ۴- گزینه «۲» موارد نادرست و شکل درست آن‌ها:
طبع نادرست است و درست آن تبع است.
مئونت به معنی هزینه زندگی نادرست است و شکل درست آن معونت است.

- ۵- گزینه «۱» در گزینه (۱) «غدر» نادرست است و باید به صورت «قدر» اصلاح شود.

- ۶- گزینه «۳» در گزینه (۳) «معلوف» نادرست است و شکل صحیح آن «مألوف» است.

- ۷- گزینه «۳»

- ۸- گزینه «۱» بررسی هر کدام از گزینه‌ها:

- (۱) جناس: جمال و جلال / ایهام: ندارد.
(۲) مجاز: دوهفته مجاز از زمان اندک است. / استعاره: چهره گلستان اضافه استعاره و تشخیص است.
(۳) استعاره: رخ بدخشان اضافه استعاره و تشخیص است. / تشبیه: لعل لب اضافه تشبیهی است.
(۴) جناس: به و به / تشبیه: ابر احسان اضافه تشبیهی است.

۹- گزینه «۳» بررسی تشبیه و استعاره در گزینه‌ها:

- (۱) تشبیه: شیر روباه شود/ بادیۀ سودا : ۲ تشبیه **استعاره**: این راه در مصراع دوم می‌تواند استعاره باشد: ۱ استعاره
 (۲) تشبیه: شاهوش / ماهرخ / زهره‌جبین / شاهوش ... در یکتای که [است] / شاهوش ... گوهر یکدانه کیست؟ : ۵ تشبیه / **استعاره**: ندارد.
 (۳) تشبیه: طوطی طبع (اضافۀ تشبیهی) / طوطی طبعم همچو بلبل : ۲ تشبیه / **استعاره**: شکر استعاره از دهان / بادام استعاره از چشم / طوطی طبعم
 واله و شیداست تشخیص و استعاره است : ۳ استعاره
 (۴) تشبیه: ندارد. / **استعاره**: قباب گل اضافه استعاری و تشخیص است. / باد بند قباب غنچه را بکشد تشخیص و استعاره است: ۲ استعاره

۱۰- گزینه «۲» با رد کردن آرایه‌های حسن تعلیل و جناس و ایهام به گزینه (۲) می‌رسیم. بررسی آرایه‌های گزینه «۲»:

تشبیه: شکرخند تشبیه درون‌واژه‌ای دارد. لب یار به شکر تشبیه شده‌است (تشبیه مرجح)

کنایه: تلخ کردن کام

تضاد: شیرین و تلخ

اغراق: ارزان شدن نرخ شکر در برابر لب یار.

* در این بیت «پارادوکس» به شیرینی کام را تلخ کردن و «مجاز» (کام) هم دیده می‌شود و امکان دراد طراح «خسرو» را به غلط ایهام گرفته باشد و گزینه (۴) را پاسخ بداند. به نظرم گزینه (۲) بهتر از گزینه (۴) است اگرچه اغراق آن و حتی تضاد گرفتنش (وقتی پارادوکس داریم تضاد هم داریم اما در تست‌ها رایج نیست که تضاد هم بگیرند) کمی شک‌برانگیز است.

۱۱- گزینه «۱» بررسی استعاره در گزینه‌ها:

- (۱) لعل، نقل، شکر و پسته به ترتیب استعاره از لب، بوسه، خنده و دهان است: ۴ استعاره
 (۲) مصراع دوم را بهتر است تمثیل در نظر بگیریم. اگر استعاره بدانیم حداکثر دو استعاره وجود دارد: بهشت و کوثر
 (۳) نسیم، باغ، گل به ترتیب استعاره از آزادی، جامعه و انقلاب است: ۳ استعاره
 (۴) ناله چنگ و گوش زهره تشخیص و استعاره هستند: ۲ استعاره

۱۲- گزینه «۴» بررسی ترکیب‌های اضافی و استعاری:

- (۱) ترکیب‌های اضافی: ضامن دوام/ دوام جهان / خون تو : ۳ اضافی
 (۲) ترکیب‌های اضافی: مرگ تو / مرگت/ غبطۀ زندگانی: ۳ اضافی
 (۳) ترکیب‌های اضافی: پشت زین/ زین خود/ کلبۀ خود/ خیمۀ خود/ فراز سر/ سرم : ۶ اضافی ترکیب‌های وصفی: ندارد.
 (۴) ترکیب‌های اضافی: گذرگه تاریخ/ تشنه شهادت : ۲ اضافی ترکیب‌های وصفی: بشریت رهگذار / هر عاشقی: ۲ وصفی

۱۳- گزینه «۲» در بیت سوال و گزینه (۲) هر کدام ۵ جمله وجود دارد. بررسی جملات بیت سوال و سایر گزینه‌ها:

- جو گفتمش (۱) که دلم را نگاه دار (۲) چه گفت؟ (۳)
 (۱) گفتمش (۱) مهر فروغی به تو روزافزون است (۲)
 (۲) فرار و خواب ز حافظ طمع مدار (۱) ای دوست (۲)
 (۳) هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت (۱)
 (۴) جانان (۱) من برخیز (۲) و بشنو بانگ چاووش (۳)
- ز دست بنده چه خیزد (۴) خدا ننگه دارد (۵)
 گفت (۳) من هم به خلافتش دل پرکین دارم (۴)
 قرار چیست؟ (۳) صبوری کدام؟ (۴) و خواب کجا؟ (۵)
 آری نداشت غم (۲) که غم بیش و کم نداشت (۳)
 آنک امام ما علم بگرفته بر دوش (۴)

۱۴- گزینه «۲» بررسی هر کدام از گزینه‌ها:

- (۱) آن را دی و مردادمه نام نهادند: «ش» مفعول و «مرداد مه» مسند هستند. (ش در بیت اول هم نقش مفعول دارد).
 (۲) وابسته‌های پیشین: صد تیغ / یکی چوب : ۲ وابسته پیشین / وابسته‌های پسین: تیغ جفا / دل گرمی ما / دم‌سردی ما : ۳ ترکیب اضافی
 (۳) هم آوا: صد / سد / تضاد: دل گرمی و دم‌سردی
 (۴) ربط وابسته‌ساز: «تا» در ابتدای مصراع دوم / «که» در مصراع سوم / ربط هم‌پایه‌ساز: «و» در مصراع دوم

۱۵- گزینه ۲»

بررسی جملات از نظر اجزا:

- الف) جانش (نهاد) محرم اسرار عشق (مسند) نیست (فعل اسنادی)
 ب) سر پر ز شرم و بهایی (گروه نهادی) برای من (متمم) است (= وجود دارد) (فعل ناگذر)
 ج) هم (فید) حرکاتش (نهاد) متنایل به هم (مسند) [بود] (فعل اسنادی)
 د) برای من (متمم) در نهانی (متمم) یکی دشمن (نهاد) است (=وجود دارد) (فعل ناگذر)

۱۶- گزینه ۱»

برای بررسی نقش کلمات جملات را مرتب می‌کنیم:

ای [کسی که] [مناد] **کعبه (نهاد)** به داغ مامت (متمم) نیلی‌پوش (مسند) [است] و فرات (نهاد) از تشنگی‌ات (متمم) **در جوش و خروش (مسند)** [است]. جز تو (متمم) که فرات (نهاد) **رشحه‌ای (مسند)** از یم تو (متمم) است، نشنیدم (فعل) که دریا (نهاد) **مشک (مفعول)** به دوش (متمم) بکشد.

۱۷- گزینه ۳»

بررسی هر کدام از ابیات:

- هر کس گل را مانند آینه عبرت بداند و در برگ‌های گل خزان را ببیند، خون می‌گیرد: **عبرت‌پذیری**
- صبر کن و دندان به جگر بفشار که از این راه، انسان‌های پاک در همه امور موفق شده‌اند: **توصیه به شکیبایی و راه‌گشا دانستن صبر**
- انسان اهل معنی و حقیقت بین حتی اگر بار در پرده باشد هم حسن یار را آشکارا می‌بیند، پس اگر اهل معنی باشی به صورت هم بنگری معنی را می‌بینی. در اینجا تاکید بر **حقیقت‌بینی و نفی ظاهر‌بینی** است و ارتباطی با ریاکاری و مزمت تزویر ندارد.
- ما دستمان تهی است و زندگی مرفه و شادمانی نداریم اما آرامش ما از سلاطین بزرگ بیشتر است: **مناعت طبع**

۱۸- گزینه ۲»

در گزینه ۲) شاعر می‌گوید: اگر انگشتر (که ذاتا با ارزش است) را در انگشت کوچکتر بکنند، نقصی برای آن حساب نمی‌شود. یعنی مکان پست، عزت انسان عزیز را نمی‌کاهد و این یعنی عزت و شرافت به خود شخص است نه به مکان او: **شرف‌المکان بالمکین**

مفهوم سایر ابیات:

- شرافت انسان به بخشندگی و طاعات اوست. / کسی که بخشندگی و طاعت ندارد، شایسته زندگی نیست.**
- سختی زندان سبب کمال و شرافت است.**
- آگاه شدن سالکان از اسرار معرفت در وادی معرفت**

۱۹- گزینه ۳»

مفهوم مقابل «از تو حرکت از خدا برکت» می‌شود «**ناکام‌ماندن علی‌رغم حرکت کردن و تلاش کردن**» یا «**بدون**

حرکت و تلاش به مطلوب و مقصود رسیدن» گزینه ۳) نزدیک‌ترین بیت به این مفهوم است. در گزینه ۳) شاعر می‌گوید: وقتی با دست و پا زدن کار ما پیش نرفت، سعی و تلاش را کنار گذاشتیم تا ببینیم چی می‌شود؟ پس در این بیت شاعر از سعی و تلاش نتیجه نگرفته است و مفهوم این بیت در تقابل با بیت سوال است. مفهوم سایر گزینه‌ها:

- خدا روزی می‌رسد و دیگران (که تنها مقدمه کسب روزی بوده‌اند) به خاطر آن بر ما منت می‌گذارند.**
- رزقی که زود به دست آید زود از دست می‌رود.**
- روزی را خدا می‌رساند اما تلاش و حرکت برای روزی ضروری است (توصیه به تلاش و حرکت برای کسب روزی)**

۲۰- گزینه ۱»

در گزینه ۱) سخن از این است که گوشه‌نشینی و عزلت سبب کمال و بلندمرتبتگی است. در سایر گزینه‌ها مفهوم

مشترک این است که فروتنی و تواضع سبب بلندمرتبتگی است.

۲۱- گزینه ۱»

مفهوم آیه شریفه صورت سوال «مدار با دشمن» است و با نرمی و ملایمت رفتار کردن. در گزینه ۱) نیز توصیه به

نرم‌خویی و با شرم و آزرم سخن گفتن است.

مفهوم سایر گزینه‌ها:

۲) ناراحت بودن کاووس و با نرمی و ملایمت سخن گفتن او با سیاوش

۳) قدرتمندان و زبردستان در هنگام توانایی رحم و مروت نمی‌کنند همان طور که آسیا تا می‌تواند به سنگ زیرین زور می‌آورد.

۴) اثر محبت و جذابیت و عشق: اگر کارفرمایی مثل لب شیرین و روی گرم وجود داشته باشد، حتی سنگ هم آدم می‌شود.

* شاید گزینه (۴) هم با آیه شریفه متناسب به نظر برسد. دقت کنید در آیه سخنی از اثر تربیت و هم‌نشینی و امثال آن نیست و خداوند فقط به موسی (ع) می‌فرماید با فرعون به نرمی رفتار کن. این توصیه در گزینه (۱) روشن‌تر دیده می‌شود.

۲۲- گزینه «۲» برای رسیدن به پاسخ تک‌تک ابیات را بررسی می‌کنیم:

الف) از وطن بیرون نیایید و به غربت روی نیارید تا به سختی نیفتید (وطن را بر غربت برگزیدن)

ب) نشاط غربت، علاقه به وطن را از بین نمی‌برد. (وطن را بر غربت برگزیدن) / حب الوطن

ج) این دنیا شایسته وطن کردن نیست و باید از آن عبور کنیم (دید ظاهر بینانه: در جایی وطن نکردن و دل بسته به وطن نبودن!)

د) جان‌بازی در راه وطن

مشاهده می‌کنید که تقابلی بین مفاهیم وجود ندارد. بیت (الف) و (ب) هم‌مفهوم هستند. بیت (د) هم به نوعی اندک اشتراکی با بیت (ب) دارد و بیت (ج)

هم در فضایی متفاوت است و ربطی به وطن ندارد. پس باید به نوعی دیگر به ابیات نگاه کنیم. در گزینه‌ها فقط تنها جواب قابل قبول بیت (ب) و (ج)

است. چگونه؟ طراح از بیت (ج) این مفهوم را استنباط کرده‌است که خاک ماتمکده است و وطن کردن در آن ناپسند است پس به طور کلی باید از وطن و

یک‌جا ماندن دوری کرد و وطن مایه ماتم است، پس به نوعی با بیت (الف) و (ج) تقابل دارد.

۲۳- گزینه «۱» در گزینه (۱) مفهوم اصلی باقی گذاشتن نام نیک پس از مرگ است در حالی که در سایر گزینه‌ها سخن از این است که

نتیجه عمل هرکس به خود او بازمی‌گردد و به نوعی هرچه کنی به خود کنی و از ماست که برماست.

۲۴- گزینه «۳» در بیت سوال و گزینه‌های (۱)، (۲) و (۴) سخن از این است که خداوند به هر کس متناسب با شایستگی و استحقاق

او عطا کرده‌است. در گزینه (۳) این مفهوم دیده نمی‌شود و بر روزی‌رسانی خداوند تاکید شده‌است. (هر چقدر فکر می‌کنم چرا این بیت برای این

سوال انتخاب شده، عقلم به جایی نمی‌رسه!)

۲۵- گزینه «۴» در گزینه (۴) همانند بیت صورت سوال سخن از این است که مرگ با عزت از زندگی در ننگ بهتر است.

مفهوم سایر گزینه‌ها:

(۱) بمیرم بهتر است تا مورد سرزنش دشمنان قرار بگیرم: دلم را بردی و من را عاشق کردی، مرا بکش زیرا نمی‌خواهم مورد شماتت دشمنان قرار بگیرم.

(۲) مرگ اختیاری

(۳) دل‌نباستن به جهان فانی